

MOMENTIN 35.10.77 (YMPÄRISTÖTYÖT) MÄÄRÄRAHOJEN TARVE

MÄÄRÄRAHOJEN YMPÄRISTÖPOLIITTINEN VAIKUTTAVUUS

Ympäristötyömäärärahojen perustavoite on tukea valtioneuvoston määrittelemien ympäristönsuojelutavoitteiden saavuttamista. Määrärahoilla on myös työllisyyttä lisäävää vaikutusta.

Merkittävimmät yhteiskunnalliset vaikutustavoitteet ovat:

- Vesistöjen ja Itämeren rehevöitymisen vähentäminen ja tiettyjen vesialueiden vapauttaminen kokonaan jätevesikuormituksesta

Määrärahoilla tehostetaan vesiensuojelua yhdistämällä siirtoviemäreillä kuntien jätevesien käsittelyä isompiin ja teholtaan sekä toimintavarmuudeltaan parempiin yksiköihin. Samalla voidaan lakkauttaa vanhoja heikompitehoisia puhdistamoja ja vapauttaa kokonaisia vesialueita yhdyskuntien jätevesikuormituksesta. Siirtoviemärihankkeilla saavutetaan usein myös lisäarvoa alueiden kehittämisessä ja ne usein mahdollistavat lisäasutuksen rakentamista. Siirtoviemärien ansiosta saadaan yleensä myös runsaasti haja-asutusta kunnollisen puhdistuksen piiriin vuonna 2004 voimaantulleen haja-asutuksen jätevesiasetuksen tavoitteiden mukaisesti. Siirtoviemärien yhteydessä toteutetaan monesti myös vedenhankintaa palvelevia yhdysvesijohtohankkeita.

Kriteerit:

- Hanke on todettava kokonaistaloudellisesti edullisemmaksi vaihtoehdoksi ja vertailu on tehtävä sekä investoinnin että käyttökustannusten (ml. pääomakustannukset) perusteella. Hankkeen hyötyjen on vastattava siihen sijoitettavaa valtion rahoituspanosta. Hankkeesta on esitettävä suunnitelma, jossa vertaillaan ns. nollavaihtoehtoa ja siirtoviemäri vaihtoehtoa. Nollavaihtoehdossa jätevedet käsitellään normaalisti edelleen useammassa alkuperäisessä puhdistamoyksikössä. Rahoituskelpoiset hankkeet on priorisoitava niiden yhteiskunnallisten hyötyjen perusteella. Priorisoinnin tekevät alueellinen ympäristökeskus ja ympäristöministeriö.
- Rahoituksessa otetaan kunnan maksukyky keskeisenä kriteerinä huomioon.
- Maaperään joutuneiden vaarallisten aineiden aiheuttamien terveysriskien, ympäristöhaittojen ja pohjavesien pilaantumisriskin eliminoiminen sekä puhtaan raakaveden turvaaminen vedenhankinnalle.

Määrärahoilla vähennetään maaperässä olevien vaarallisten aineiden aiheuttamia riskejä ja haitallisia terveysvaikutuksia saneeraamalla pilaantuneita maita. Samalla saavutetaan lisäarvoa luomalla lisää rakentamiskelpoista maata.

Kriteerit rahoitukselle ja hankkeiden priorisoinnille:

- Maaperän on täytettävä pilaantuneen maan kriteerit.
- Vedenhankinnan kannalta merkittävä pohja- tai pintavesiesiintymä on pilaantumisvaarassa.
- Pilaantuminen aiheuttaa nykyisen maankäytön kautta välittömän uhan terveydelle.
- Pilaantunut maaperä aiheuttaa muulla tavalla uhan ihmisten terveydelle.

- Pilaantuminen uhkaa erityisessä suojelutarpeessa olevaa aluetta (esim. luonnonsuojelualuetta).
 - Pilaajaa ei enää ole tai pilaajaa ei saada oikeudelliseen vastuuseen pilaamisesta.
 - Kunnostusvastuu kohdistuu tahoon, jolle velvoitteita on pidettävä kohtuuttomina (ei ole itse aiheuttanut maaperän pilaantumista eikä pysty suoriutumaan velvoitteistaan).
 - Kunta tai yksityinen taho osallistuu hankkeen kustannuksiin.
 - Valtion osallistuminen on perusteltua esimerkiksi kunnan vähäisen maksukyvyyn vuoksi eikä kunnan saneerauksesta saama taloudellinen hyöty ole huomattava.
- Rehevöityneiden ja pilaantuneiden vesien kunnostaminen kalastukseen ja muuhun virkistyskäyttöön kelpaaviksi

Määrärahoilla kunnostetaan pilaantuneita ja rehevöityneitä vesialueita ja lisätään tärkeiden vesien virkistyskäyttöarvoa oleellisesti. Tämä työ täydentää kuormituksen vähentämisellä saavutettua vesiensuojeluhyötyä.

Kriteerit:

- Hankkeella saavutetaan huomattavaa virkistysarvojen ja käyttökelpoisuuden tai suojeluarvojen paranemista
 - Vesialueen ulkoinen kuormitus on niin pieni, että kunnostus tuo pysyvää hyötyä.
 - Hankkeella pyritään vesiputedirektiivin tarkoittaman vesien hyvän ekologisen tilan saavuttamiseen.
 - Kunta ja mahdollisesti myös vesialueen omistajat ja käyttäjät osallistuvat hankkeen rahoitukseen.
- Ympäristötyömäärärahoilla rahoitetaan myös lintuvesikunnostusten ja muiden luonnonsuojelutöiden sekä maisemakunnostushankkeiden yms. suunnittelu ja pienehköjen hankkeiden toteutus. Määrärahoja käytetään myös pohjavesialueiden kunnostukseen soranoton jäljiltä, hydrologisen havaintoverkoston ylläpitoon ja kunnostukseen sekä valtiolle määrättyjen kunnossapito- ym. velvoitteiden hoitoon eräissä ympäristötyömomentin määrärahoilla toteutetuissa hankkeissa.

Ympäristöpoliittiset vaikutustavoitteet on asetettu periaatepäätöksessä vesiensuojelun tavoitteiksi vuodelle 2005 (1998) ja periaatepäätöksessä Itämeren suojelun tavoitteiksi (2002) sekä periaatepäätöksessä valtakunnallisen jätesuunnitelman tarkistamiseksi (2002), jossa on asetettu tavoitteet pilaantuneiden maa-alueiden saneeraukselle ja valtion osallistumiselle sen kustannuksiin.

Vaikuttavuustavoitteita määrittelee lähitulevaisuudessa myös vesipolitiikan putedirektiivin toimeenpano. Yhdyskuntien vesiensuojelutoimien lisäksi on valtion rahoitusta tarkoituksenmukaista käyttää enenevässä määrin myös vesien kunnostukseen. Vesienhoitoalueittain tehtävät suunnitelmat vesien hyvän tilan saavuttamiseksi ohjaavat vesiensuojelua vuosikymmenen lopulla. Vesienhoitoalueet poikkeavat olennaisesti maakuntien rajoista.

Ympäristöministeriö on ohjannut alueellisia ympäristökeskuksia pilaantuneiden maa-alueiden selvittämisessä ja kiireellisyyden arvioinnissa. Ympäristöhallinnolla on hyvä tietoperusta kohdentaa rahoitusta vaikuttavasti ja kustannustehokkaasti. Kunnostushankkeiden läpivienti vaatii pitkäjänteistä työtä. Onnistunut ja taloudellisesti tehokas kunnostaminen edellyttää ammattitaidolla tehtyjä tutkimuksia ja toteutussuunnitelmia. Lupaprosessit vievät oman aikansa ja rahoituksen järjestäminen vaatii erityisesti pienissä kunnissa usein monen vuoden työn. Ympäristötöinä toteutettavissa hankkeissa alueelliset ympäristökeskukset tuovat oman asiantuntemuksensa ja kokemuksensa hankkeen toteutukseen. Tällä on suuri merkitys, sillä monissa kunnissa saattaa tapaus olla ainutkertainen eikä kunnassa ole tarvittavaa asiantuntemusta sen hoitamiseen.

Lähiaikoina toimeenpannaan myös EU:n direktiivin edellyttämä lainsäädäntö ympäristövahinkovastuusta. Se antaa valtiolle vastuun viimekädessä korjata ympäristövahinkojen aiheuttamat haitat. Tämä edellyttää, että ympäristöministeriöllä on tarvittaessa varoja mm. pilaantuneiden maiden ja vesistöjen tai pohjavesialueiden kunnostukseen.

Rahoitus on aina osarahoitusta ja vain poikkeustapauksissa valtion osuus ylittää puolet hankkeen kokonaiskustannuksista. Yleisin yhteistyökumppani on kunta.

Ympäristöministeriö ohjaa määrärahojen käyttöä siten, että vaikutukset ovat koko maan tasolla tehokkaimmat ottaen huomioon myös eri alueiden tarpeet. Ministeriön arvion mukaan painopistettä tulee lähivuosina siirtää vesihuoltohankkeista maaperän ja vesistöjen kunnostukseen.

MÄÄRÄRAHOJEN TARVE JA KÄYTTÖ VUOSINA 2005 - 2009

Ilman valtion osallistumista useat ympäristönsuojelun kannalta tärkeät hankkeet joko viivästyivät haitallisesti tai jäisivät kokonaan toteuttamatta.

Liitetaulukkoon on ympäristökeskusten esitysten perusteella koottu tiedot hankkeista, joille on esitetty rahoitusta momentilta 35.10.77 vuosina 2005 – 2009. Taulukon hankkeissa valtion osuuden alarajana on käytetty 300 000 euroa. Tätä pienemmät hankkeet sisältyvät taulukon lopussa esitettyihin pienehköjen hankkeiden määrärahoihin. Kaikki taulukossa esitetyt hankkeet on jo arvioitu ympäristökeskuksissa ympäristövaikutuksiltaan merkittäviksi ja taloudellisuutensa puolesta toteuttamiskelpoisiksi.

Kukin hanke arvioidaan vielä tarkemmin ennen rahoituspäätösten tekoa. Ympäristöministeriö päättää lopullisista hanke-esityksistä ja määrärahojen jaosta valtakunnallisten kriteerien perusteella.

YHDYSKUNTIEN SIIRTOVIEMÄRIT

Momentin 35.10.77 rahoituksella on vuonna 2004 ollut käynnissä tai alkamassa seuraavien talousarvioissa erikseen nimettyjen siirtoviemärihankkeiden toteutus:

- Kirkkonummen eteläosan siirtoviemäri ja yhdysvesijohto, Kirkkonummi
- Rajamäen - Klaukkalan siirtoviemäri ja yhdysvesijohto, Nurmijärvi
- Mynämäen - Nousiaisten siirtoviemäri, Mynämäki
- Elimäen kk:n - Korian siirtoviemäri ja yhdysvesijohto, Elimäki
- Sonkajärven - Iisalmen siirtoviemäri ja yhdysvesijohto, Sonkajärvi
- Liperin kirkonkylän - Ylämyllyn siirtoviemäri, Liperi
- Härmän siirtoviemäri ja yhdysvesijohto, Alahärmä, Ylihärmä
- Ilmajoen itäisen alueen kokoojaviemäri, Ilmajoki (uusi hanke)
- Uuraisten - Tikkakosken siirtoviemäri ja yhdysvesijohto, Uurainen (uusi hanke)
- Sievin - Ylivieskan siirtoviemäri, Sievi
- Oulujokivarren siirtoviemäri, Muhos, Utajärvi, Oulu
- Siikalatvan siirtoviemärit, Kestilä, Piippola, Pulkkila, Pyhäntä, Rantsila (uusi hanke)
- Paltamon kirkonkylän - Kontiomäen siirtoviemäri ja yhdysvesijohto, Paltamo (uusi hanke)
- Alajärven - Ivalon siirtoviemäri ja yhdysvesijohto, Inari

Näistä hankkeista 5 vaatii vielä jatkorahoitusta vuosina 2005 - 2006 yhteensä 3 730 000 euroa.

Vuoden 2005 talousarvioehdotus sisältää tässä vaiheessa 6 uutta siirtoviemärihanketta, joille osoitettaisiin vuonna 2005 vain 100 000-200 000 euron suuruiset aloitusrahat. Näistä hankkeista valtiolle koituvista kustannuksista pääosa, yhteensä 5 350 000 euroa jää katettavaksi vuosien 2006 - 2008 määrärahoilla.

Vuonna 2005 alkavaksi oli esitetty lisäksi toistakymmentä siirtoviemärihanketta, joita ei voitu sisällyttää nykyisten menokehysten mukaisesti laadittuun talousarvioesitykseen. Vuoteen 2009 ulottuvan suunnittelukauden aikana tulisi ympäristökeskusten esitysten mukaan käynnistää em. hankkeet mukaan lukien noin 30 uutta talousarvioissa erikseen nimettävää siirtoviemärihanketta, joihin tarvittaisiin ympäristötyömomentin määrärahoja yhteensä noin 35 miljoonaa euroa. Näiden hankkeiden lisäksi ovat ympäristökeskukset esittäneet joukon pienempiä siirtoviemärihankkeita, joiden valtion osuus rahoitettaisiin erikseen nimeämättömiin vesistökuunnostuksiin ja muihin ympäristötöihin tarkoitettulla määrärahalta. Lopullisen hankeohjelman ja määrärahaajaon tekee ympäristöministeriö valtakunnallisten vaikutustavoitteiden perusteella.

Vaikutustavoitteet vuosille 2005 – 2009 (jos kaikki liitetaulukossa esitetyt 40 siirtoviemärihanketta toteutettaisiin):

- Siirretään yli 200 000 asukkaan jätevesikuormitus kokonaan pois yhteensä yli 70 vesialueelta. Kuormituksen poistuminen parantaa vesialueiden tilaa ratkaisevasti.
- Haja-asutusalueilla mahdollistetaan lisäksi noin 30 000 asukkaan jätevesien saaminen asianmukaisen käsittelyn piiriin.
- Lopetetaan yli 80:n teknisesti vanhentuneen pienemmän jätevedenpuhdistamon toiminta ja siirretään jätevesien käsittely toimintavarmempaan suurempaan puhdistamoon, jolloin myös yhdyskuntajätevesistä aiheutuva vesistöjen kokonaiskuormitus pienenee.
- Siirtoviemärien yhteydessä rakennettavilla yhdysvesijohdoilla parannetaan noin 100 000 asukkaan vedenhankintaa, erityisesti sen varmuutta.
- Hankkeita toteutetaan koko maassa, joskin niiden painopiste on Etelä- ja Lounais-Suomessa sekä Pohjanmaalla.

Ympäristöministeriön esitys momentin 35.10.77 rahoitustasoksi TTS-kaudella 2006 – 2009 on 13 miljoonaa euroa. Tällä määrärahalta voidaan toteuttaa arviolta kaksi kolmasosaa liitetaulukon hankkeista ja niiden vaikuttavuudesta. Ympäristöministeriö tekee priorisoidun suunnitelman määrärahojen käytöstä.

Vuoden 2009 jälkeen siirtoviemärihankkeiden tarve painottuu entistä selvemmin Etelä-Suomeen (Häme ja Pirkanmaa mukaan luettuna). Vesihuollon alueellisia kehittämissuunnitelmia on tekeillä kuitenkin koko maassa, ja niissä tultaneen suosittelemaan siirtoviemärien rakentamista ja kuntien yhteistyötä jätevesien käsittelyssä vielä monelle muullekin alueelle. Esimerkiksi Lapissa ja Pohjanmaalla on tarkoitus jatkaa useilla jokivesistöillä jokivarsi-asutuksen ja taajamien viemäroimistä siirtoviemäreillä keskuspuhdistamoille. Vähiten tarvetta uusille siirtoviemäreille on Itä-Suomessa ja Kainuussa.

PILAANTUNEIDEN MAA-ALUEIDEN KUNNOSTUS

Ongelman laajuus ja pilaantuneista maista aiheutuvat riskit

Suomessa on kartoitettu olevan mahdollisesti pilaantuneita kohteita yhteensä noin 20 000. Kiireellisiä kohteita, jotka tulisi tutkia ja tarvittaessa kunnostaa seuraavien viiden vuoden kuluessa on 3350. Näistä valtaosa sijaitsee keskisuurissa ja pienissä kunnissa, joiden talouteen kalliilla kunnostushankkeilla voi olla vakavia vaikutuksia. Noin 2400 kohdetta tulisi tutkia ja tarvittaessa kunnostaa seuraavien 15 vuoden kuluessa.

Suomessa on toiminut mm. noin 600 kloorifenolia käyttänyttä sahaa tai kyllästämöä, joista merkittävä määrä on nykyisin isännättömiä. Näiden sahojen maaperässä on kloorifenolien lisäksi myös erittäin pysyviä dioksiineja ja furaneja, jotka tekevät kunnostuksen kalliiksi ja vaativaksi. Lisäksi Suomessa on toiminut ns. suolakyllästämöjä, joiden maaperässä on arseeni-, kupari- ja kromiyhdisteitä. Sahat sijoitettiin aikoinaan usein kylien läheisyyteen vesistöjen ääreen. Yhdyskuntarakenteen tiivistyessä asutus on saattanut tulla entisen saha-alueen viereen tai osin itse alueellekin. Ampumarata-alueiden ja erityisesti haulikkoratojen maaperä sisältää runsaasti lyijyä. Vanhojen ampumaratojen osalta kunnostustarve ilmenee usein pohjaveden pilaantumisen riskinä.

Vanhat käytöstä poistetut kaatopaikat aiheuttavat usein vakavan riskin sekä pinta- että pohjavesiin. Pahimmissa tapauksissa teollisuusjätteitä sisältävien suljettujen kaatopaikkojen alueille tai välittömään läheisyyteen on rakennettu asutusta tai teollisuutta, jolloin suorat terveysriskit ovat mahdollisia. Pilaantuminen on syntynyt aikana, jolloin lainsäädäntö ei ole edellyttänyt riittävää kaatopaikan teknologiaa eikä kaatopaikan pitäjältä tiukkaa valvontaa ja jälkihoitoa. Pilaantuminen on useimmiten aiheutunut kaatopaikalle aikanaan laillisesti tuoduista tai lähteeltään tunnistamattomista teollisuusjätteistä.

Pilaantuneiden maa-alueiden kunnostuksiin arvioidaan juuri päivitetyn tiedon mukaan tarvittavan seuraavan 20 vuoden aikana kokonaisinvestointina 1 – 1,2 miljardia euroa. Vaikka suurin osa kustannuksista on pilaantumisen aiheuttajien ja alueiden haltijoiden maksettava, on kuntien ja valtion varoja arvioitu tarvittavan tutkimuksiin ja kunnostustoimiin yhteensä noin 300 - 400 miljoonaa euroa. Kohteet, joiden kunnostamiseen valtio on osallistunut, ovat useimmiten olleet vanhoja pilaantumistapauksia, entisiä kaatopaikkoja tai teollisuusalueita, joiden kunnostamisvastuun on todettu olevan kunnalla.

Valtion rahoitus aikaisempina vuosina

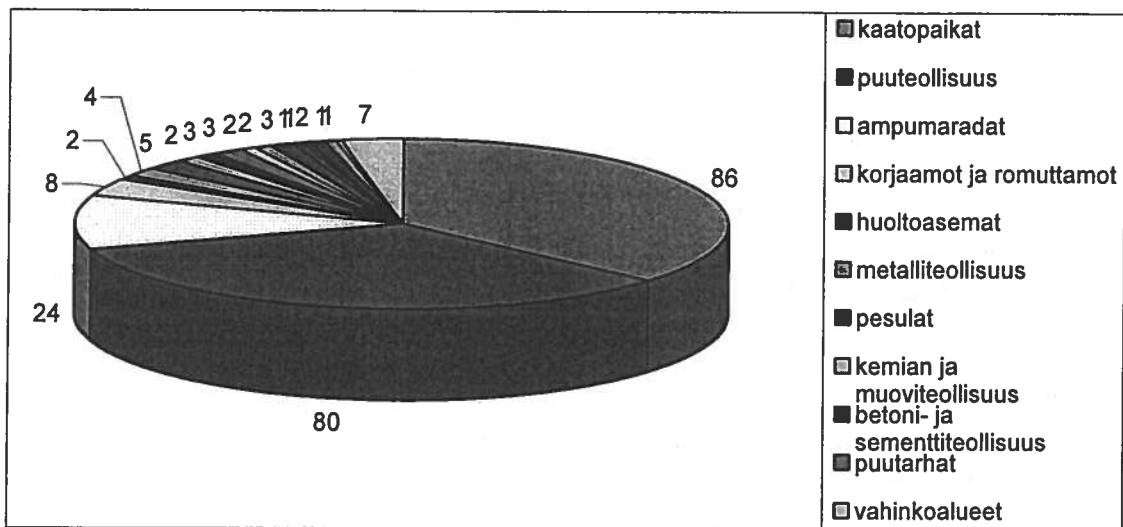
Valtio oli vuoden 2003 loppuun mennessä rahoittanut kunnostushankkeita kaiken kaikkiaan noin 19 miljoonalla eurolla. Vuoden 2003 loppuun mennessä valmistuneiden 275 hankkeen kustannusten keskiarvo oli 138 000 euroa ja mediaani 67 000 euroa. Pääosa valmistuneista hankkeista maksoi alle 100 000 euroa. Lisäksi oli öljysuojarahaston osarahoituksella vuoden 2003 lopussa toteutettu kunnostuksia noin 880 000 eurolla.

Uusien kunnostuskohteiden priorisointi

Alueelliset ympäristökeskukset ja SYKE ovat koonneet ehdotuksen pilaantuneiden maiden ja vanhojen pilaantumista aiheuttaneiden kaatopaikkojen kunnostuksen 5-vuotisorjelmaksi, jota tarkistetaan vuosittain. Uusin kunnostusohjelmaehdotus vuosille 2004 – 2008 sisältää 250 hanketta. Niiden toteuttaminen edellyttäisi valtiolta huomattavasti nykyistä suurempaa panostusta. Nykyisellä rahoitustasolla hankkeita voidaan toteuttaa 10 – 20 kpl vuosittain, joten em. 250 hankkeen toteuttamiseen kuluisi lähes kaksikymmentä vuotta.

Kunnostusohjelmaan otetaan vain kohteita, joiden kunnostustarve on arvioitu ja valtion rahoitukselle on olemassa perusteet. Kohteet ovat lähinnä sellaisia, joiden kunnostamisella on ympäristö- ja terveysriskien vuoksi kiire ja joissa kunnostusvelvollisen (joka ei ole aluetta pilannut) mahdollisuudet selviytyä usein hyvinkin kalliista kunnostuskustannuksista ovat vähäiset. Kunnostusohjelmaan ehdotetut hankkeet on jo priorisoitu aluekeskuksissa, mutta ne vaativat vielä valtakunnallisen priorisoinnin. Uutena työkaluna tässä tulee olemaan ensi vuonna käyttöön otettava koko maan kattava pilaantuneiden maiden tietojärjestelmä. Ministeriö laatii hankkeiden toteuttamisohjelman valtakunnallisen kiireellisyyden ja vaikutustavoitteiden perusteella.

Suurin osa hanke-ehdotuksista on kuntien kanssa yhteistyönä toteutettavia vanhojen kaatopaikkojen aiheuttamien pilaantumisten jälkihoitotoita sekä vanhojen saha-alueiden kunnostuksia. Myös ampumaratojen kunnostushankkeita on runsaasti. Kunnat osallistuvat säännönmukaisesti hankkeiden kustannuksiin, eräissä tapauksissa myös teollisuus.



Kuva 1. Kunnostusohjelmaehdotukseen vuosille 2004 - 2008 esitetyt hankkeet

Tavoitteet vuosille 2005 – 2009:

- Lähivuosien suurimpia hankkeita, joiden toteuttamiseen valtion tulisi osallistua, ovat Tolkkisten jätetäytön kunnostus Porvoossa (aloitusraha sisältyy vuoden 2005 talousarvioehdotukseen), Lievestuoreen tehdasalueen saneeraus Laukaalla, Suvilahden vanhan kaatopaikan kunnostus Vaasassa sekä Forssan vanhan kaatopaikan kunnostus.
- Valtion osarahoituksella kunnostetaan lisäksi noin 100 pienempää, mutta kiireellistä ja merkittävää haittaa tai riskiä aiheuttavaa kohdetta, jotka yleisimmin ovat käytöstä poistetun sahan, entisen teollisuuslaitoksen tai vanhan kaatopaikan pilaamia alueita.
- Valmistellaan ohjelma, jossa selvitetään ja suunnitellaan merkittävimpien pilaantuneiden alueiden saneeraus seuraavalla 5-vuotiskaudella rahoitettavaksi.

Tavoitteet vuoden 2010 jälkeen:

- Toteutetaan priorisoidusti edellisellä kaudella suunnitellut saneeraukset.
- Siirretään ympäristötyömomentin rahoituksen painopistettä vesihuoltohankkeista pilaantuneiden maiden kunnostukseen ja vesistöjen kunnostukseen.

PILAANTUNEIDEN SEDIMENTTIEN KUNNOSTUS

Pilaantuneiden sedimenttien kunnostusta on tehty Suomessa toistaiseksi varsin vähän. Tiedot mahdollisesti pilaantuneiden sedimenttien sisältämien haitallisten aineiden määrästä ja laadusta ovat myös puutteellisia. Alustavien toimintakartoitusten mukaan kunnostusta edellyttäviä kohteita on kuitenkin paljon (mm. telakoiden, saha-alueiden, satamien, vanhojen kaatopaikkojen ym. vastaavien kohteiden ympäristöissä). Pilaantuneet sedimentit voivat aiheuttaa ongelmia myös ruoppaushankkeille. Vakavimman ongelman muodostavat tällä hetkellä Kymijoen voimakkaasti dioksiinilla, furaanilla ja elohopealla pilaantuneet sedimentit, joiden osalta selvityksiä on tehty pitkään ja kunnostustavan ratkaiseminen on tulossa ajankohtaiseksi. Kymijoen selvityksiä on rahoitettu merkittävältä osin myös ympäristötyömäärärahoihin ja määrärahoja tultaneen lähivuosina tarvitsemaan myös itse kunnostukseen.

Ympäristöministeriö antoi 19.5.2004 sedimenttien ruoppaus- ja läjitysohjeen, jossa esitettiin kansalliset laatukriteerit ruoppausmassojen sisältämille haitallisille aineille. Ohjeen myötä sedimenttien kunnostushankkeet tulevat lisääntymään ja myös kartoitustarve kasvaa. Merkittävä osa kohteista on vanhoja pilaantumistapauksia, joiden tutkimukseen ja kunnostukseen tarvitaan valtion tukea.

Tavoitteet vuosille 2005 – 2009:

- Arvioidaan pilaantuneiden sedimenttien kunnostustarve ja aloitetaan tarvittaessa sedimenttien kunnostus.

Tavoitteet vuoden 2010 jälkeen:

- Saneerataan tarpeen mukaan sedimenttialueita, jotka aiheuttavat suurta vaaraa terveydelle tai ympäristön tilalle.

VESISTÖJEN KUNNOSTUS

Vesistöjen kunnostaminen vesiensuojelun tavoiteohjelman mukaisesti vaatisi mm. sinilevähaittojen torjumiseksi ja vesistöjen sisäisen kuormituksen eliminoimiseksi huomattavasti nykyistä enemmän määrärahoja. Valtio voi valtioneuvoston 1990 tekemän periaatepäätöksen mukaan osallistua vesistön kunnostukseen, jos kunnostushankkeella on huomattava yleinen merkitys luonnon- ja maisemansuojelun, vesien virkistyskäytön, asuin ympäristön viihtyisyyden, riista- ja kalatalouden, vesistön kulttuuri- ja elinkeinohistoriallisten arvojen säilyttämisen ja parantamisen tai veden hankinnan kannalta.

Hankkeiden suunnitteluun ja toteutukseen osallistuvat myös kunnat ja muut intressitahot. Valtion osuus voi pääsääntöisesti olla enintään 50 % hankkeen kokonaiskustannuksista. Suomen ympäristökeskuksen vuonna 2000 julkaiseman kyselytutkimukseen perustuvan selvityksen mukaan maassamme on noin 1500 järveä ja 500 jokiosuutta välittömän kunnostuksen tarpeessa. Näiden kunnostushankkeiden kokonaiskustannuksiksi on arvioitu yli 250 miljoonaa euroa.

Tavoitteet vuosille 2005 – 2009:

- Lähivuosien suurimmat kunnostushankkeet, joihin ympäristöhallinto tarvitsee työ- määrärahoja, ovat Hiidenveden kunnostus Uudellamaalla ja Puurijärven lintuvesi- kunnostus Satakunnassa.
- Ympäristötyönä (valtion osarahoituksella) toteutetaan lisäksi noin 70 pienempää vesistöjen kunnostushanketta, joiden yleinen merkitys on arvioitu tärkeäksi.

- o Laaditaan arvio vesien kunnostustarpeesta hyvän ekologisen tilan saavuttamiseksi.

Tavoitteet vuoden 2010 jälkeen:

- o Toteutetaan vesienhoidon tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia kunnostushankkeita.

YHTEENVETO RAHOITUSTARPEESTA TTS-KAUDELLA 2006 - 2009

Eduskunnan valtiovarainvaliokunta on toistuvasti kiinnittänyt huomiota ympäristötyömomentin 35.10.77 määrärahan niukkuuteen. Eduskunta onkin lisännyt momentin määrärahaa hallituksen esitykseen verrattuna mm. vuosien 2002, 2003 ja 2004 talousarvioista päättäessään. Hallituksen esityksessä vuoden 2004 talousarvioksi määrärahasi esitettiin 9 000 000 euroa, johon valiokunnan ehdotuksen mukaisesti tehtiin 1 000 000 euron lisäys. Momentin määräraha vuonna 2004 on siten 10 000 000 euroa.

Hallituksen hyväksymien menokehysten mukaan määräraha olisi vuonna 2005 ollut enää 7 900 000 euroa, mutta kesällä käydyissä neuvotteluissa siihen sovittiin 1 500 000 euron lisäys. Hallituksen esityksessä vuoden 2005 talousarvioksi määräraha on siten 9 400 000 euroa. Voimassa olevien menokehysten mukaan määräraha olisi kuitenkin vuonna 2006 enää 7 850 000 euroa ja alenisi vuosina 2007 ja 2008 edelleen 7 350 000 euroon.

Momentin 35.10.77 määrärahatason aleneminen jyrkästi vuoden 2005 jälkeen merkitsisi sitä, että uusien hankkeiden käynnistäminen tulee yhä vaikeammaksi. Meneillään olevat ja vuoden 2005 talousarvioesitykseen sisältyvät uudet hankkeet huomioon ottaen näyttää siltä, että lähivuosina voitaisiin aloittaa talousarviossa erikseen nimettyinä vain muutama uusi hanke vuosittain. Tarve on kuitenkin moninkertainen. Ympäristöministeriö esittääkin sen vuoksi, että ympäristötyömomentin määräraha korotettaisiin koko TTS-kauden 2006 – 2009 ajaksi ainakin 13 000 000 euroon vuodessa.

Liite Luettelo vuosille 2005 – 2009 esitetyistä ympäristöhankkeista (valtion osuus vähintään 300 000 euroa), jotka alueelliset ympäristökeskukset ovat arvioineet tärkeiksi ja toteuttamiskelpoisiksi